

Regionaal verschil mag er zijn

Auteur(s):

Dijk, J., van
Hoogleraar regionale arbeidsmarktanalyse aan de Rijksuniversiteit Groningen.

Verschenen in:

ESB, 86e jaargang, nr. 4313, pagina 487, 8 juni 2001

Rubriek:

Prikkel

Trefwoord(en):

Vergeleken met de rest van het land heeft het Noorden een economische achterstand die al tientallen jaren tot uitdrukking komt in hogere werkloosheid en lagere arbeidsparticipatie. Jarenlang regionaal beleid heeft deze achterstand niet kunnen wegwerken. Er zijn 43.000 extra arbeidsplaatsen nodig om in Noord-Nederland dezelfde netto participatiegraad te realiseren als landelijk. Op basis van het rapport van de commissie-Langman zijn afspraken gemaakt tussen het Noorden en het Rijk om de geconstateerde achterstand met gerichte maatregelen weg te werken voor 2010¹. Een interessante vraag is of het inderdaad gaat lukken de achterstand van het Noorden blijvend weg te werken. Ik heb mijn twijfels.

Het aantal van 43.000 banen als maatstaf voor de achterstand is een momentopname uit 1996. Als door welke factoren dan ook de bevolking harder gaat groeien dan het aantal banen, wordt het faseverschil groter dan 43.000. Dat dit gaat gebeuren is niet irreal als wij bijvoorbeeld kijken naar scenario's voor wonen en werken voor het Noorden in de recent verschenen Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening. Het gat kan ook groter worden als het aantal WIW-, ID- en WSW-banen afneemt door het verminderen van overheidssteun. Deze 'extra' banen werden bij het berekenen van het faseverschil als echte banen meegeteld. Alleen al in de provincie Groningen gaat het dan al om ongeveer 10.000 banen. In plaats van 43.000 arbeidsplaatsen kunnen er dus nog wel eens 20.000 extra arbeidsplaatsen nodig zijn om de achterstand voor 2010 blijvend in te lopen.

Overigens is het realiseren van 43.000 extra arbeidsplaatsen al een hele klus. Ondanks dat ook nu al regionaal beleid gevoerd wordt, slaagt het Noorden er maar zelden in sneller te groeien dan landelijk. Als we naar het gemiddelde over de laatste tien jaar kijken, ligt de werkgelegenheidsgroei iets lager dan landelijk. 1999 was een topjaar waarin de groei van de werkgelegenheid in het Noorden 0,1 procent hoger was dan landelijk. Dit komt overeen met ongeveer 500 arbeidsplaatsen extra. Dan duurt het 86 jaar voor er 43.000 arbeidsplaatsen zijn ingelopen. Voor 2000 en 2001 zal de extra groei niet spectaculair hoger zijn dan in 1999. Willen er in 2010 43.000 banen extra gerealiseerd zijn, dan moeten er de komende acht jaar dus elk jaar ruim 5000 banen extra gecreëerd worden. Dat betekent dat de werkgelegenheidsgroei acht jaar lang niet 0,1 procent maar meer dan een vol procentpunt hoger moet liggen dan landelijk. Onmogelijk? Weet ik niet, maar het is wel veel.

Een volgende vraag is of het wegwerken van de achterstanden nodig en mogelijk is. Uit onderzoek van de Fryske Akademy blijkt dat in 1994 98 procent van de Friezen gelukkig was². Daarvan zegt de helft zelfs erg gelukkig te zijn. Uit Europees vergelijkend onderzoek blijkt ook dat de mensen in het Noorden hoog scoren op de factor geluk. Als dus geluk als criterium wordt genomen voor de beoordeling van regionale verschillen - en wat kan daar op tegen zijn? - dan is het probleem van de noordelijke achterstand meteen opgelost. Men hoeft ook niet bang te zijn dat iedereen naar het Noorden gaat verhuizen. Uit het onderzoek blijkt tevens dat migranten naar het Noorden minder gelukkig zijn dan autochtonen. Als gelukkig zijn niet genoeg is en er toch iets aan de regionale werkloosheid moet gebeuren, kun je natuurlijk pleiten voor een intensiever regionaal beleid. De effectiviteit daarvan is echter niet altijd even duidelijk. Een andere, voor economen voor de hand liggende manier om de regionale werkloosheid terug te dringen, is het bevorderen van marktconforme regionale loonverschillen. Blanchflower and Oswald tonen op basis van studies in regio's in vele landen aan dat er een significant positief verband is tussen lonen en werkloosheid, de zogenaamde 'wage curve'³. Door de landelijke werking van cao's zijn er nu in Nederland maar zeer beperkte regionale verschillen in lonen voor vergelijkbare functies. In regio's met een ruim arbeidsaanbod kan dit leiden tot een hogere werkloosheid. Daar komt nog bij dat in een dunne arbeidsmarkt als het Noorden de zoekwerkloosheid groter zal zijn dan in de Randstad. Bij de discussie over de wenselijkheid van regionale verschillen in lonen en werkloosheid zal het principe van gelijk loon voor gelijk werk moeten worden afgewogen tegen gelijke kansen op werk. Als de kosten van levensonderhoud in het Noorden lager zijn, hoeft een lager loon geen lager welvaartsniveau in termen van koopkracht te betekenen. Tegen deze achtergrond lijkt het introduceren van regionale differentiatie in cao-lonen goed verdedigbaar.

Uit een peiling van het *Nieuwsblad van het Noorden* van 30 mei 2001 blijkt echter dat 95 procent van de ruim 350 respondenten niet bereid is salaris in te leveren voor meer werkgelegenheid. Het lijkt dan het meest realistisch dat het Noorden het huidige niveauverschil met de landelijke netto-participatiegraad maar accepteert en tevreden is als het regionaal beleid plus de aanleg van een magneetzweefbaan er voor gaat zorgen dat de kloof niet groter wordt

¹ SNN, *Kompas voor het Noorden*, Assen, 1999.

² L.G. Jansma, It lok fan Friezen en wat dêr mei aneks is, *It Beaken*, 1997, blz. 208-226.

3 D.G. Blanchflower en A.J. Oswald, *The wage curve*, MIT Press, Cambridge, Mass./Londen, 1994.

Copyright © 2001 - 2003 Economisch Statistische Berichten (www.economie.nl)